

بررسی اثر بخشی روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ)

سید عبدالله حجتی^۱، سحر قنبری قشلاق بختیاری^۲، سکینه طلوعیان خضزلو^۳

چکیده

هدف کلی تحقیق حاضر بررسی روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) می باشد. برای این منظور اثربخشی روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی بر اساس نظریه پینتریچ و در گروت تعریف و در این راستا یک فرضیه اصلی و چهار فرضیه فرعی تنظیم گردیده است. جامعه آماری تحقیق حاضر کلیه معلمان پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) می باشد که تعداد آنها ۷۰ نفر می باشد که برای انتخاب حجم نمونه آماری به دلیل محدودیت جامعه آماری از روش تمام شماری استفاده گردید، قرار داده شد. ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه؛ پرسشنامه روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پینتریچ و در گروت می باشد که پس از سنجش روایی و پایایی و اطمینان از آن، در اختیار نمونه آماری قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده از روش های آماری توصیفی و استنباطی استفاده شده است. بدین ترتیب که برای طبقه بندی، تلخیص و توصیف داده های آماری از روش آمار توصیفی و در سطح استنباطی برای آزمون فرضیه های تحقیق از آزمون های کولموگروف - t تک گروهی استفاده گردید. نتایج حاصل بیانگر آن است که روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است.

واژگان کلیدی: روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی، برنامه ریزی درسی، پایه ششم، شهرستان شاهین دژ.

^۱ عضو هیات علمی گروه برنامه ریزی درسی، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران (نویسنده مسئول) abdollahbonabi@gmail.com

^۲ کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران

^۳ دانشجوی گروه برنامه ریزی درسی، واحد بناب، دانشگاه آزاد اسلامی، بناب، ایران sakinetoluian@gmail.com

۱- مقدمه

تکنولوژی و ظهور عرصه های آموزشی نوین، دیگر روش های تدریس سنتی و غیر فعال همراه با محیط های آموزشی مکتب خانه ای پاسخ گوی انتظارات یادگیرندگان در عصر حاضر نیست. اکنون معلمان و پژوهشگران هم دریافتند که روش های سنتی باعث کاهش مداوم فهم و درک دانش آموزان و مشغول شدن فراوان آنان به دانش انفعالی در همه سطوح تحصیلی و حتی در دانشگاه ها شده است. بنابراین اصحاب تعلیم و تربیت به چاره اندیشی اقتاده و از ابزار فناوری الکترونیکی برای آموزش و یادگیری مدد جستند. آنچه که آموزش الکترونیکی را از آموزش مجازی متمایز می سازد، فرصت هایی است که این روش آموزشی برای عکس، در هر جا و در هر مکان مهیا می کند و آموزش دهندگان می توانند برای افزایش اثر بخشی تدریس از ابزار های دیداری، شنیداری و نوشتاری به طور همزمان استفاده نمایند. اگر چه این نوآوری تا حد زیادی مشکلات روش سنتی را برطرف ساخت، اما به تدریج ضعفها و کاستی های خودش نیز آشکار شد، یکی از مهم ترین ایراداتی که بر آموزش الکترونیکی وارد است عدم تعامل انسانی و انزوا گزینی ناخواسته در یادگیرندگان است. بنابراین چاره اندیشی از سر گرفته شد و این بار برای رفع نواقص و در عین حال بهره مندی از مزایای آموزشی و پرورشی هردو روش یادگیری-سنتی و الکترونیکی- رویکرد جدیدی به بازار آموزش با عنوان یادگیری ترکیبی ارائه شد. این رویکرد جدید، ترکیبی از روش های سنتی و الکترونیکی است و بهتر است در کل بگوییم ترکیبی از اصالت و تکنولوژی که تا به امروز توانسته است بیشتر عرصه های آموزشی از کودکان تا دانشگاه را در سراسر دنیا پوشش دهد. در یادگیری ترکیبی شاگرد و معلم مجال چالش و بحث و تبادل نظر یافته و با هم روند آموزش را پیش می برند. در این راستا، دانش آموز که عنصر اصلی آموزش است علاوه بر لذت یادگیری، از دم مسیحای نفس استاد به همراه ابزار فناوری بیشترین استفاده را می برد. در این نگرش جدید، یادگیری، محور و اساس تمام برنامه ها و سیاست های آموزشی قرار می گیرد و البته لازمه تحقق آن توجه به دانش فناوری اطلاعات و ارتباطات، بهره وری از تمام امکانات و فناوری در حد امکان است. بسیار واضح و مبرهن است که ظهور و پیدایش رویکردهای یادگیری مدیون تفکرات فلسفی است. هر مکتب فلسفی با ورود خود تفکر جدیدی آورد تا بتواند با نوآوری خاص خود، دامنه یادگیری را وسعت بخشد. آنچه تحول در نظام آموزشی و فرایندهای یادگیری را سرعت می بخشد، همسویی و همگرایی رشد و گسترش فناوری های اطلاعاتی با نظریه های یادگیری به ویژه نظریه های جدید است (بنک و گراهام، ۲۰۰۶). مکاتب متعدد هر یک جایگاهی در تاریخ آموزش برای خود باز کردند و روشی را ارائه کردند. رفتارگراها، شناخت گراها ... و اکنون در وادی آموزش در محیط یادگیری ترکیبی این سازنده گراها هستند که زیر سلخت فکری یادگیری ترکیبی را پایه ریزی می کنند. ساختارگرایان بر این باورند که واقعیت، حاصل تجربیات فرد است. برخلاف نظریه شناخت گرایان، ساختارگرایان ذهن را سازنده نمادها می دانند. از دید آنان، نمودهای خارجی اگر از ناحیه ذهن ادراک گردند، بی معنی می شوند (آقازاده، ۱۳۹۰).

یادگیری ترکیبی فرصت های بسیاری را برای بازشناسی استعدادها و بهبود گستره رشد شخصی فراهم می آورد و آن نوع از شیوه یادگیری را ارائه می دهد که باعث یالا رفتن افراد و سازمان ها شده و آنان را به کلاس های درس جهانی متصل می کند. یاددهی و یادگیری از دیرباز همیشه مورد توجه خاص بشر بوده است. اما امروزه در قرن بیست و یکم یادگیری یک عامل راهبردی برای موفقیت افراد و جوامع بشری محسوب می شود. در این قرن، که عصر تغییر از جامعه صنعتی به جامعه اطلاعاتی است دیگر توسعه چرخ های اقتصادی ملاک و هدف اصلی نیست بلکه توسعه و گسترش منابع انسانی است که ارج و منزلت خود را

به‌عنوان یک کالای باارزش و استراتژیک در جوامع به ثبت رسانده است. با توجه به شعار جهانی یونسکو و از آنجایی که محورهای اساسی یادگیری عبارت است از یادگیری برای دانستن، انجام دادن، بودن و باهم زیستن. آماده‌سازی یادگیرنده برای تسلط بر مهارت‌های شناختی و رسیدن به یادگیری مادام‌العمر یک ضرورت به حساب می‌آید. با توجه به موارد فوق هدف تحقیق حاضر بررسی اثر بخشی روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) می باشد. که بر این اساس فرضیه های تحقیق به صورت زیر است:

۱. روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است.

۱-۱. سبک تدریس مولد بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است.

۲-۱. سبک تدریس عملی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است.

۳-۱. سبک تدریس تحلیلی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است.

۴-۱. سبک تدریس خلاق بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است.

۲- مبانی نظری

جهان به سرعت در حال تغییر و گذر از دروازه های ناشناخته در بسیاری از زمینه های علمی و آموزشی است. در گذشته این سرعت با میانگینی در حدود ۱۰ سال یک بار محاسبه می شد، اما اکنون با پیشرفت فناوری اطلاعات و ارتباطات، جهان عظیم علم در دهکده کوچک ارتباطات در فرصت زمانی کوتاه در دسترس است. با خروج از عصر اطلاعات و ورود به عصر مجازی، بشر از فضای دو بعدی اینترنت به فضای سه بعدی و جامعه مجازی نقل اطلاعات کرده و بدین ترتیب آموزش در جهان به صورت شبکه درآمده است، شبکه قدرتمندی که دارای تار و پود فن آوری ارتباطات و اطلاعات است. در چنین شرایطی آموزش و پرورش اصلی ترین و پذیراترین میزبان این موج جدید است و از آنجایی که حساس ترین سیستم نسبت به تغییرات است، اگر اندکی درنگ کند تا سالیان سال جامعه و مردم را قربانی فقر دانش و عقب ماندگی کرده است. با پیشرفت تکنولوژی و ظهور عرصه های آموزشی نوین، دیگر روش های تدریس سنتی و غیر فعال همراه با محیط های آموزشی مکتب خانه ای پاسخ گوی انتظارات یادگیرندگان در عصر حاضر نیست. اکنون معلمان و پژوهشگران هم دریافته اند که روش های سنتی باعث کاهش مداوم فهم و درک دانش آموزان و مشغول شدن فراوان آنان به دانش انفعالی در همه سطوح تحصیلی و حتی در دانشگاه ها شده است (بازرگان و مهر محمدی، ۱۳۸۹). بنابراین اصحاب تعلیم و تربیت به چاره اندیشی اقتاده و از ابزار فناوری الکترونیکی برای آموزش و یادگیری مدد جستند. آنچه که آموزش الکترونیکی را از آموزش مجازی متمایز می سازد، فرصت هایی است که این روش آموزشی برای هکس، در هر جا و در هر مکان مهیا می کند و آموزش دهندگان می توانند برای افزایش اثر بخشی تدریس از ابزار های دیداری، شنیداری و نوشتاری به طور همزمان استفاده نمایند (شعبانی، ۱۳۹۰). اگر چه این نوآوری تا حد زیادی مشکلات روش سنتی را برطرف ساخت، اما به تدریج ضعف ها و کاستی های خودش نیز آشکار شد، یکی از مهم ترین ایراداتی که بر آموزش الکترونیکی وارد است عدم تعامل انسانی و انزوا گزینی ناخواسته در یادگیرندگان است. بنابراین چاره اندیشی از سر گرفته شد و این بار برای رفع نواقص و در عین حال بهره مندی از مزایای آموزشی و پرورشی هر دو روش

یادگیری-سنتی و الکترونیکی- رویکرد جدیدی به بازار آموزش با عنوان یادگیری ترکیبی ارائه شد. این رویکرد جدید، ترکیبی از روش‌های سنتی و الکترونیکی است و بهتر است در کل بگوییم ترکیبی از اصالت و تکنولوژی که تا به امروز توانسته است بیشتر عرصه‌های آموزشی از کودکان تا دانشگاه را در سراسر دنیا پوشش دهد (سالاری، ۱۳۹۰). با ظهور این رویکرد آموزشی تعاریف متفاوتی از آن ارائه شده است، که به چند مورد اشاره خواهد شد. به‌طور کلی، اصطلاح یادگیری ترکیبی به نسل سوم از سیستم‌های آموزش از راه دور اطلاق می‌شود. نسل اول، شامل آموزش مکاتبه‌ای بود که روش‌ها و ابزارهای آموزشی یک‌طرفه از قبیل ایمیل، رادیو و تلویزیون را به کار می‌گرفت؛ نسل دوم، آموزش از راه دور مبتنی بر تکنولوژی‌های صرف از قبیل یادگیری مبتنی بر وب و یادگیری مبتنی بر کامپیوتر بود و نسل سوم که یادگیری ترکیبی است به‌عنوان یک روش برای حداکثر کردن مزایای روش آموزش رودررو و تکنولوژی چندگانه برای یادگیری توصیف می‌شود. در یادگیری ترکیبی شاگرد و معلم مجال چالش و بحث و تبادل نظر یافته و با هم روند آموزش را پیش می‌برند. در این راستا، دانش آموز که عنصر اصلی آموزش است علاوه بر لذت یادگیری، از دم مسیحای نفس استاد به همراه ابزار فناوری بیشترین استفاده را می‌برد. در این نگرش جدید، یادگیری، محور و اساس تمام برنامه‌ها و سیاست‌های آموزشی قرار می‌گیرد و البته لازمه تحقق آن توجه به دانش فناوری اطلاعات و ارتباطات، بهره‌وری از تمام امکانات و فناوری در حد امکان است (آللن و سایمون، ۲۰۱۴).

گاریسون و ووقان (۲۰۰۷)^۱ یادگیری ترکیبی را به‌عنوان ادغام اندیشمندانه یادگیری الکترونیکی و یادگیری چهره به چهره تعریف کرده‌اند. این که واقعاً یادگیری ترکیبی را با اصطلاحاتی مانند: هابراید، ترکیب یا یادگیری ساندویچی بنامیم، هنوز توافقی وجود ندارد (استیسی و جربیک^۲، ۲۰۰۷). بونک و گراهام (۲۰۰۴)^۳ در راهنمای آموزش ترکیبی بیان می‌کنند که برخی تعاریف از ترکیب آن قدر گسترده است، که دیگر پیدا کردن سیستم آموزشی بدون ترکیب مشکل خواهد بود. برسین^۴ (۲۰۰۴) یادگیری ترکیبی را به‌عنوان ترکیبی از رسانه‌های مختلف (تکنولوژی‌ها، فعالیت‌ها و انواع وقایع)، برای ایجاد یک برنامه آموزشی بهینه برای مخاطبین خاص تعریف کرده است. یادگیری ترکیبی، دارای مزایای بسیاری در برنامه‌های آموزشی و کارآموزی است. برسین بیان می‌کند که یادگیری ترکیبی، ابزار کسب و کار قدرتمندی است که تأثیر چشمگیری روی سازمان‌ها دارد. یک بررسی انجام شده در مؤسسات آموزش عالی انگلستان نشان داد که ۹۴٪ از اساتید دانشگاه معتقدند که یک ترکیب از تدریس آنلاین و تدریس مبتنی بر کلاس درس، مؤثرتر از تدریس صرف کلاسی است و همچنین ۸۵٪ از آنها، تکنولوژی‌های یادگیری را به‌عنوان ابزاری برای دستیابی به بهبود آموزش می‌دانند (صالحی عمران، ۱۳۹۱).

۳ - پیشینه تحقیق

در رابطه با روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی و تحقق اهداف برنامه ریزی درسی و جوانب آن کارشناسان در داخل و خارج کشور تحقیقاتی انجام شده است که به چند مورد اشاره می‌گردد. موسوی و همکاران در سال (۱۳۹۷) تحقیقی با عنوان مقایسه تأثیر یادگیری ترکیبی خطی و غیرخطی بر پیشرفت تحصیلی در درس علوم تجربی دانش‌آموزان پایه هفتم

1 Garrison&Vaughan

2 -Stacey & Gerbic

3 -Bonk &Graham

4 -Bersin J

انجام دادند. این پژوهش با هدف مقایسه تأثیر یادگیری ترکیبی خطی و غیرخطی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس علوم تجربی انجام شده است. بر اساس یافته‌های پژوهش، گروه یادگیری ترکیبی خطی در مقایسه با گروه یادگیری ترکیبی غیرخطی پیشرفت تحصیلی بیشتری در درس علوم تجربی دارند. همچنین با کنترل راهبردهای یادگیری خودتنظیمی باز هم تفاوت معناداری بین دو گروه مشاهده می‌شود. در مجموع گروهی که به شیوه یادگیری ترکیبی خطی آموزش دیده بودند، در درس علوم تجربی عملکرد بهتری داشته‌اند. عزیزی علویجه و ضرابیان، سال (۱۳۹۷)، تحقیقی با عنوان بررسی دو روش یاددهی یادگیری ترکیبی (مبتنی بر شبکه و سیار) بر یادگیری مفاهیم تعلیمات اجتماعی انجام دادند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که در بخش تاریخ و تعلیمات اجتماعی روش کتابچه محقق ساخته تحت تلفن همراه موثرتر از روش وبلاگ و تالار گفتگو است و در درس جغرافیا روش وبلاگ و تالار گفتگو و کتابچه تحت تلفن همراه تفاوت چشمگیری در میزان پیشرفت تحصیلی ندارد و هر دو روش موثر هستند. زری در سال (۱۳۹۳) تحقیقی با عنوان اثربخشی روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره ابتدایی انجام داد. نتایج نشان داد که تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت داشته است، به طوری این که دانش‌آموزان در کارنامه ارزشیابی توصیفی ترم ۲ از امتیاز بالاتری برخوردار بودند.

۴- روش شناسی تحقیق

در تحقیق حاضر برای بررسی اثربخشی روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ)، نظریه پینتریچ و در گروت برای اثربخشی روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف می‌باشد. تحقیق حاضر از حیث روش، توصیفی و همبستگی است. در تحقیقات توصیفی، محقق به دنبال چگونه بودن موضوع است و می‌خواهد بداند پدیده، متغیر، شی یا مطلب چگونه است. به عبارتی در تحقیق حاضر آنچه هست بدون هیچگونه دخل و تصرفی توسط محقق ارائه گردیده است. همچنین این تحقیق همبستگی است تحقیق حاضر نیز به دنبال مطالعه و بررسی اثربخشی روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر کارمعلمان پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) که تعداد آنها ۷۰ نفر است. که به علت محدودیت جامعه آماری از روش تمام شماری استفاده گردید. یعنی کل جامعه آماری به عنوان نمونه انتخاب گردید. برای جمع‌آوری اطلاعات از نمونه آماری و به منظور آزمون فرضیه‌های تنظیم شده این تحقیق، از پرسشنامه‌ایی که با توجه به متغیرهای تحقیق و عملیاتی نمودن آنها تنظیم شده، استفاده گردیده است. پرسشنامه تحقیق متشکل از دو دسته سؤال است. دسته اول که با حروف الفبا کد گذاری شده است به منظور تعیین و مشخص شدن مشخصات نمونه آماری از لحاظ جنسیت، وضعیت تأهل، سن، سطح تحصیلات، سابقه خدمت و دسته دوم که شامل دو بخش است و به منظور پاسخگویی به سؤالات تحقیق حاضر تنظیم گردیده است. بخش اول شامل سؤالات اثربخشی روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی بر اساس نظریه پینتریچ و در گروت است که دارای ۲۳ سؤال می‌باشد و در قالب مقیاس پنج گزینه ای لیکرت تنظیم گردیده است. در تحقیق حاضر برای تعیین روایی ابزار جمع‌آوری اطلاعات از روایی نمادی یا صوری استفاده گردیده است بدین ترتیب که پرسشنامه اولیه تنظیم شده در اختیار اساتید و صاحبانظران دانشگاهی قرار گرفت تا در رابطه با اینکه سؤالات مطرح شده، آنچه را که مد نظر است، اندازه‌گیری می‌کند یا خیر؟ اظهار نظر نمایند. سپس نظرات اساتید و صاحبانظران در پرسشنامه لحاظ و تغییرات لازم در سؤالات به‌وجود آمد. برای برآورد پایایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است. براساس این روش با یک مطالعه مقدماتی روی ۲۰ معلم جامعه مورد بررسی و با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS میزان پایایی سؤالات اثربخشی روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی

درسی بترتیب ۰/۸۹۱ بدست آمد (جدول شماره ۱). مقدار این آمارها نشان می‌دهد که اولاً سؤالات پرسشنامه همبستگی بالایی با یکدیگر دارند و ثانیاً پرسشنامه تحقیق، از پایایی بالایی برخوردار می‌باشد.

جدول شماره ۱: آزمون پایایی سؤالات پرسشنامه اثربخشی روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف

برنامه ریزی درسی

تعداد	آلفای کرونباخ
۲۳	۰/۸۹۱

۵- یافته ها

به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع آوری شده از روشهای آماری توصیفی و استنباطی استفاده خواهد شد. بدین ترتیب که برای تلخیص و طبقه بندی و تفسیر داده های جمع آوری شده از روش آماری توصیفی و در سطح استنباطی از آزمون های کلموگروف-اسمیرنف، آزمون t تک گروهی با نرم افزار SPSS استفاده گردید.

جدول شماره ۲: جدول نتایج آزمون جدول نتایج آزمون نرمال بودن متغیر روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان

تحقق اهداف برنامه ریزی درسی

متغیرها	تعداد داده ها	آزمون کولموگروف-اسمیرنف	P - مقدار	نتیجه (نرمال/ غیرنرمال بودن توزیع)
سبک تدریس مولد	۷۰	۲/۶۸۹	۰/۱۸۹	نرمال
سبک تدریس عملی	۷۰	۱/۳۴۲	۰/۵۴۳	نرمال
سبک تدریس تحلیلی	۷۰	۱/۱۶۹	۰/۰۷۴	نرمال
سبک تدریس خالق	۷۰	۱/۱۷۸	۰/۰۸۹	نرمال

جدول شماره ۳: خلاصه نتایج آزمون فرضیه های تحقیق

شماره	عنوان فرضیه	میانگین	t	نتیجه
۱	روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است.	۳/۶۸	۷/۳۹	تایید
۱-۱	روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است.	۳/۴۴	۷/۲۴	تایید
۲-۱	سبک تدریس عملی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است.	۳/۹۱	۷/۶۶	تایید
۳-۱	سبک تدریس تحلیلی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی	۳/۵۲	۷/۵۷	تایید

			پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است.
۴-۱	تایید	۳/۵۶	سبک تدریس خلاق بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است؟
		۷/۶۷	

جهت بررسی فرضیه ۱ از آزمون t تک گروهی استفاده شد که بر اساس آن میزان روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی برابر با $۳/۶۸$ و انحراف معیار آن $۰/۷۱۹$ می باشد. با توجه به اینکه میزان روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی بر اساس پرسشنامه های بدست آمده برابر $۳/۶۸$ بوده و این مقدار از متوسط این متغیر که ۳ می باشد بزرگتر است و این تفاوت با توجه به سطح معنی داری کوچکتر از $۰/۰۵$ در آزمون t معنی دار است؛ و در سطح معنی داری دو دامنه ای، سطح معنی داری آزمون t تک گروهی $۰/۰۰۰$ بوده و این سطح از حداقل سطح معنی داری $۰/۰۵$ کوچکتر بوده و نیز با توجه به مقدار t محاسبه شده که $۷/۳۹$ می باشد و این مقدار از $۱/۶۴۵$ مقدار بحرانی t در سطح اطمینان $۰/۹۵$ و درجه آزادی ۶۹ بزرگتر می باشد، پس فرض H_1 تایید و فرض H_0 رد می شود تایید می گردد. به عبارت دیگر روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است. جهت بررسی فرضیه ۱-۱ از آزمون t تک گروهی استفاده شد که بر اساس آن میزان سبک تدریس مولد بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی برابر با $۳/۴۴$ و انحراف معیار آن $۰/۷۰۰$ می باشد. با توجه به اینکه میزان سبک تدریس مولد بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی بر اساس پرسشنامه های بدست آمده برابر $۳/۴۴$ بوده و این مقدار از متوسط این متغیر که ۳ می باشد بزرگتر است و این تفاوت با توجه به سطح معنی داری کوچکتر از $۰/۰۵$ در آزمون t معنی دار است؛ و در سطح معنی داری دو دامنه ای، سطح معنی داری آزمون t تک گروهی $۰/۰۰۰$ بوده و این سطح از حداقل سطح معنی داری $۰/۰۵$ کوچکتر بوده و نیز با توجه به مقدار t محاسبه شده که $۷/۲۴$ می باشد و این مقدار از $۱/۶۴۵$ مقدار بحرانی t در سطح اطمینان $۰/۹۵$ و درجه آزادی ۲۷۶ بزرگتر می باشد، پس فرض H_1 تایید و فرض H_0 رد می شود تایید می گردد. به عبارت دیگر سبک تدریس مولد بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است. جهت بررسی فرضیه ۲-۱ از آزمون t تک گروهی استفاده شد که بر اساس آن میزان سبک تدریس عملی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) برابر با $۳/۹۱$ و انحراف معیار آن $۰/۸۰۰$ می باشد. با توجه به اینکه میزان سبک تدریس عملی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی بر اساس پرسشنامه های بدست آمده برابر $۳/۹۱$ بوده و این مقدار از متوسط این متغیر که ۳ می باشد بزرگتر است و این تفاوت با توجه به سطح معنی داری کوچکتر از $۰/۰۵$ در آزمون t معنی دار است؛ و در سطح معنی داری دو دامنه ای، سطح معنی داری آزمون t تک گروهی $۰/۰۰۱$ بوده و این سطح از حداقل سطح معنی داری $۰/۰۵$ کوچکتر بوده و نیز با توجه به مقدار t محاسبه شده که $۷/۶۶$ می باشد و این مقدار از $۱/۶۴۵$ مقدار بحرانی t در سطح اطمینان $۰/۹۵$ و درجه آزادی ۶۹ بزرگتر می باشد، پس فرض H_1 تایید و فرض H_0 رد می شود تایید می گردد. به عبارت دیگر سبک تدریس عملی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است. جهت بررسی فرضیه ۳-۱ از آزمون t تک گروهی استفاده شد که بر اساس آن میزان سبک تدریس تحلیلی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی بر اساس پرسشنامه های بدست آمده برابر $۳/۵۲$ بوده و این مقدار از متوسط این متغیر که ۳ می باشد بزرگتر است و این تفاوت با توجه به سطح معنی داری کوچکتر از $۰/۰۵$ در آزمون t معنی دار است؛ و چنانچه در جدول شماره ۴-۱۶ ملاحظه می گردد در سطح معنی داری دو دامنه ای، سطح معنی داری آزمون t تک گروهی $۰/۰۰۰$ بوده و این سطح از حداقل سطح

معنی داری $0/05$ کوچک‌تر بوده و نیز با توجه به مقدار t محاسبه شده که $7/57$ می باشد و این مقدار از $1/645$ مقدار بحرانی t در سطح اطمینان $0/95$ و درجه آزادی 69 بزرگتر می‌باشد، پس فرض H_1 تایید و فرض H_0 رد می شود تایید می‌گردد. به عبارت دیگر سبک تدریس تحلیلی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است. جهت بررسی فرضیه $1-4$ از آزمون t تک گروهی استفاده شد که بر اساس آن میزان سبک تدریس خلاق بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) برابر با $3/56$ و انحراف معیار آن $0/835$ می‌باشد. با توجه به اینکه میزان سبک تدریس خلاق بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) بر اساس پرسشنامه‌های بدست آمده برابر $3/44$ بوده و این مقدار از متوسط این متغیر که 3 می‌باشد بزرگتر است و این تفاوت با توجه به سطح معنی‌داری کوچکتر از $0/05$ در آزمون t معنی‌دار است؛ و در سطح معنی‌داری دو دامنه‌ای، سطح معنی‌داری آزمون t تک گروهی $0/002$ بوده و این سطح از حداقل سطح معنی‌داری $0/05$ کوچک‌تر بوده و نیز با توجه به مقدار t محاسبه شده که $7/67$ می باشد و این مقدار از $1/645$ مقدار بحرانی t در سطح اطمینان $0/95$ و درجه آزادی 69 بزرگتر می‌باشد، پس فرض H_1 تایید و فرض H_0 رد می شود تایید می‌گردد. به عبارت دیگر سبک تدریس خلاق بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است.

۶- بحث و نتیجه‌گیری

در تحقیق حاضر با استفاده از تجزیه و تحلیل اطلاعات با آزمون‌های کولموگروف- t تک گروهی نتیجه‌گیری شد که روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر میزان تحقق اهداف برنامه ریزی درسی پایه ششم (مطالعه موردی: شهرستان شاهین دژ) موثر است که نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیق موسوی و همکاران در سال (۱۳۹۷) با عنوان مقایسه تأثیر یادگیری ترکیبی خطی و غیرخطی بر پیشرفت تحصیلی در درس علوم تجربی دانش‌آموزان پایه هفتم انجام گرفت همسویی دارد. همچنین با نتایج تحقیق عزیزی علویچه و ضرابیان، سال (۱۳۹۷)، که با عنوان بررسی دو روش یاددهی یادگیری ترکیبی (مبتنی بر شبکه و سیار) بر یادگیری مفاهیم تعلیمات اجتماعی انجام گرفت همسو می باشد. و نیز زری در سال (۱۳۹۳) تحقیقی با عنوان اثربخشی روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره ابتدایی انجام داد. نتایج نشان داد که تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت داشته است، به طوری این که دانش‌آموزان در کارنامه ارزشیابی توصیفی ترم ۲ از امتیاز بالاتری برخوردار بودند، که با نتایج تحقیق حاضر همسو می باشد. در راستای نتایج حاصل از فرضیه‌های تحقیق، پیشنهادات زیر به محقق می‌شود:

- انعطاف‌پذیری در فرمت‌های رسانه‌ها، تجارب یادگیری بهینه را بر اساس اولویت‌های فردی فراهم می‌کند. برای انتخاب صحیح روش‌ها و قالب‌ها، سبک‌های یادگیری و سطح آموزش مخاطبان و همچنین انگیزش فراگیران باید به درستی مطرح شده باشد.
- بازخورد از جانب مربیان، کارشناسان موضوع مهارت و همچنین حمایت‌های فنی و استدلالی از فراگیران نیاز است تا ظرف مدت ۲۴ ساعت برای آنها ارسال شود و این پاسخ به موضع می‌تواند این حس را برای فراگیران فراهم آورد که در پشت محیط آنلاین، شخصی وجود دارد که می‌تواند به آنها بازخورد دهد و کمک کند.
- یادگیری ترکیبی نیز همانند هر تغییر مهم دیگر در محیط کسب و کار و محیط‌های آموزشی نیاز به پشتیبانی اجرایی دارد.

پهارمین همایش ملی روانشناسی و علوم رفتاری

۱۴۰۱/۱۰/۳۰

4TH NATIONAL CONFERENCE ON PSYCHOLOGY AND BEHAVIORAL SCIENCES

- قابلیت انعطاف برنامه زمانی برای دستیابی به موفقیت، یک امر حیاتی است. در دسترس بودن سیستم، افراد را قادر می‌سازد تا افراد هر زمانی که آماده هستند و زمان لازم را دارند مطالعه کنند.
- بازنگری اساسی طراحی دروس جهت بهره‌گیری از مشارکت دانش‌آموزان
- بازسازی و جانشین نمودن ارتباطات مجازی در کلاس‌های سنتی.

مراجع

- ۱- آقاجانی، زری، (۱۳۹۳)، اثربخشی روش تدریس مبتنی بر یادگیری ترکیبی بر انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره ابتدایی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- ۲- آقازاده، محرم، (۱۳۹۰)، تکنولوژی آموزشی بر پایه رویکرد ساخت گرای. تهران: آبیژ
- ۳- عزیزی علویجه، افسانه و ضرابیان، فروزان، (۱۳۹۷)، بررسی دو روش یاددهی یادگیری ترکیبی (مبتنی بر شبکه و سیار) بر یادگیری مفاهیم تعلیمات اجتماعی، دوره ۱۴، شماره ۳ - شماره پیاپی ۴۹، پاییز.
- ۴- سالاری ضیا، (۱۳۹۱)، نقش راهبردی یادگیری خود تنظیمی، مهارت رایانه‌ای و پیشرفت تحصیلی دانشجویان در دیدگاه آنان نسبت به تعامل همزمان و ناهمزمان رویکرد ترکیبی، مجله پژوهش در برنامه ریزی درسی، سال نهم، دوره دوم، شماره ۷.
- ۵- شعبانی، حسن، (۱۳۹۰)، مهارت های آموزشی و پرورشی (جلد اول). تهران: سمت ضرابیان، فروزان، (۱۳۹۶)، تاثیر روش یاددهی- یادگیری ترکیبی بر یادگیری، انگیزش و علاقه به درس آناتومی در دانشجویان علوم پزشکی، جلد ۱۰ شماره ۱-۶۳-۷۱.
- ۶- صالحی عمران، ابراهیم، سالاری، ضیاءالدین، (۱۳۹۱)، یادگیری ترکیبی، رویکردی نوین در توسعه آموزش و فرآیند یاددهی-یادگیری، فصل نامه راهبردی آموزش، دوره ۵، شماره یک، ۷۵.
- ۷- موسوی، سیدعلی و رضوی، سید عباس و رحیمی دوست، غلامحسین، (۱۳۹۷)، مقایسه تأثیر یادگیری ترکیبی خطی و غیرخطی بر پیشرفت تحصیلی در درس علوم تجربی دانش‌آموزان پایه هفتم، دوره ۱۳، شماره ۱، بهار و تابستان، ۱-۲۴.
- ۸- بازرگان، سیمین و مهر محمدی، محمود، (۱۳۸۹)، روش ها یاددهی- یادگیری عصر اقتصاددانی در برنامه درسی راهبردی آموزش عالی. فصل نامه مطالعات برنامه درسی آموزش عالی. سال یک، شماره یک، ۳۸-۶۴.
- 9- Allen, J. Seaman, & R. Garrett, *Blended Learning: the promise of blended learning in the USA, introduction to blended learning, update: 2014*
- 10- Bonk & C.J. Graham, (2006), *The handbook of blended learning: global perspective, local design, sanfrancisco, CA: john Wiley & sons, www.ncsu.edu.unity. Learning Style.*
- 11- Stacey, Elizabeth & Gerbic, Philippa, (2009), *Effective Blended learning Practices, published by Information Science Reference*